

نگاهی به مقاومت زندانیان اعتصاب کننده در ترکیه : از دیروز تا امروز

روناهی شورشگر

ronahi.soresger@gmail.com

«...ارتش گرسنگی

راه می‌رود

با گام های تندر

با سرودهای

آتش

با امید به بیرق شعله شکلش

با امید

به امید...»

ناظم حکمت - ارتش گرسنگی

این مقاله در حالی نوشته می‌شود که بیش از شصت روز از آغاز اعتصاب غذای زندانیان سیاسی جنبش کُرد در زندان‌های این کشور (ترکیه) می‌گذرد. ادعاهای هر دو طرف (دولت ترکیه و نمایندگان جنبش کُرد) درباره‌ی تعداد اعتصاب کنندگان با یکدیگر متناقض هستند. در اوایل جنبش ادعا کرد که ده هزار نفر اعتصاب را آغاز کردند، در حالی که در روز پنجاه و دوم حزب صلح و دموکراسی (که نماینده‌ی جنبش کُرد در مجلس می‌باشد) اعلام کرد که این رقم ۶۶۳ نفر است. در اظهارات نمایندگان دولت نیز تضاد وجود دارد: در حالی که روز پنجاه و دوم وزارت دادگستری اعلام کرد که ۶۸۳ نفر دست به اعتصاب می‌زنند، اردوغان (نخست وزیر ترکیه) گفت: «هیچ کس اعتصاب غذا نمی‌کند، این کار فقط یک نمایش است.» اما گزارشاتی که در برخی از روزنامه‌های ترکی منتشر شدند نشان می‌دهد که نه تنها (بر عکس ادعای اردوغان) کسانی دست به اعتصاب غذا زدند، بلکه جان این اعتصاب کنندگان در خطر است: به علت گرسنگی تعداد زیادی از زندانیان با خونریزی در ادرار و مقعد رو به رو شدند. آیتوغ اتیجی، یکی از وکلای مخالف ترک در مجلس که به زندان کاندیرا رفت و از اعتصاب کنندگان بود اعلام کرد که دو نفر از اعتصاب کنندگان در آستانه‌ی مرگ هستند.

بعضی از زندانیانی که در اعتصاب شرکت کردند هنوز کودکانی ۱۵-۱۶ ساله هستند که آسیب بیشتری متوجه آنان است. دانشجویان و جوانان کرد و غیرترک نیز در آنکارا، استانبول و شهرهای دیگر، برای حمایت از این زندانیان در اعتصاب شرکت کردند. بعضی از اعضای حزب صلح و دموکراسی نیز چند روز پیش به اعتصاب پیوستند.

غیر از خطر مرگ برای زندانیان، احتمال مداخله‌ی دولت در اعتصاب نیز از نگرانی‌های نیروهای چپ و دموکرات جامعه‌ی ترکیه است. در دهه‌ی ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰، مداخله‌ی دولت فاشیست ترکیه به زندانیان سوسیالیست اعتصاب کننده، باعث کشته شدن و آسیب دیدن بسیاری از زندانیان شد. غیر از مداخله‌ی نظامی (که در ادامه‌ی همین مقاله توضیح داده می‌شود) به خاطر مداخله و تجویز داروی اشتباه که در بیمارستان‌ها به زندانیان تحمیل شد، بسیاری از آنان به سندرم ورنیک کورساکوف مبتلا شدند. در نتیجه‌ی این سندرم که به خاطر کمبود ویتامین ب ۱ به وجود می‌آید، بیماران حافظه و آگاهی خود را از دست می‌دهند. امروز نیز مسئولیت سلامتی و جان این زندانیان سیاسی کاملاً بر عهده‌ی دولت هست و اگر به آنان صدمه‌ای وارد شود، مقصر اصلی دولت است. اما، باید مسئولیت جنبش سیاسی گردد و ویژه‌گی اصلی این اعتصاب را نیز در نظر گرفت.

دلایل این اعتصاب غذا و مطالبات زندانیان، از اعتصابات سابق در تاریخ ترکیه و دیگر نقاط جهان کاملاً متفاوت است. در سال‌های گذشته، زندانیان سوسیالیست ترکیه برای اعتراض به فشارها و شرایط زندان، از جمله شکنجه و محکوم شدن زندانیان سیاسی به حبس در سلول‌های انفرادی (که در ترکیه به اسم "زندان‌های نوع اف" شناخته می‌شوند- F type prisons) اعتصاب کردند و جان خود را از دست دادند. اما این بار مطالبات اصلی اعتصاب کننده‌گان نه مربوط به شرایط زندان، بلکه مربوط به شرایط زنده‌گی عبدالله اوجالان، رهبر جنبش گردد می‌باشد. زندانیان در کنار حق آموزش و دفاع از خود به زبان مادری، برای آزادی اوجالان اعتصاب می‌کنند. این مطالبات مسلماً می‌تواند در چارچوب "حق ملل برای تعیین سرنوشت خود" قرار بگیرد.

اما باید این سوال را پرسید که در حالی که سال‌هاست ملت گردد از جنگ، قتل‌عام، و همانند زندانیان سوسیالیست از سرکوب در زندان‌ها زجر می‌کشند، آیا با آزادی اوجالان که با هزینه‌ی مرگ جوانان ۱۵-۱۶ ساله از گرسنگی به دست خواهد آمد، این مشکلات به پایان می‌رسند؟ آیا اعتراضات صدها تن از جوانان گردد در کوه‌ها و شهرها، که از سال ۱۹۹۹ تنها برای آزادی اوجالان خودسوزی کردند، نتیجه‌ی ای داد که امروز این جوانان این بار از گرسنگی بمیرند؟ آیا جنبش سیاسی گردد، سرکوب خلق گردد از طرف دولت فاشیست ترکیه و جنگ کردستان تنها با شخص اوجالان شروع می‌شود که با آزادی او به پایان برسد؟ اگر این طور است، جای مقاومت رهبران ایدئولوژیک پ.ک.ک در سال ۱۹۸۴، که نه برای آزادی اوجالان، بلکه برای اعتراض به شکنجه و فشارها به تمام خلق گردد بود، کجا می‌باشد؟ و اگر سرکوب ۹۰ ساله و جنگ ۳۵ ساله‌ی ملت گردد واقعاً در شخص اوجالان خلاصه می‌شود، می‌توان مثل پدر یکی از زندانیان اعتصاب کننده، در

نامه‌ای که در رسانه‌های ترک‌زبان منتشر شد، خطاب به جامعه‌ی تُرک و کُرد پرسید: «چرا خود اوجالان در این ۱۳ سال یک روز هم اعتصاب غذا نکرد؟»

امروز در ترکیه واقعاً پرسیدن این سوال‌ها، به خاطر فرهنگی که بر جنبش کُرد وجود حاکم است، غیرممکن می‌باشد. اما کسانی که ادعای مبارزه برای آزادی خلق خود و تمام جهان را دارند، باید اولاً ذهن خود را از بت‌پرستی آزاد کنند. نگاه دقیق‌تری به تاریخچه‌ی اعتصاب غذا به عنوان یک شیوه‌ی مبارزه در ترکیه، برای درکی درست و عمیق از این اعتصاب و تفاوتی که فرهنگ بت‌پرستی در آن ایجاد می‌کند، لازم است. توجه به سرگذشت خود اوجالان و جنبش سیاسی کُرد و مواضع آنان در برای اعتصاب غذاها نیز نکته مهمی است که می‌تواند به ایجاد موضع‌گیری درستی از سوی سوسیالیست‌ها کمک کند.

اعتصاب غذای سوسیالیست‌های تُرک و کُرد در دوره‌ی کودتا

می‌توان گفت که اولین اعتصاب غذای بزرگ و جمعی در زندان‌های ترکیه، اعتصاب زندانیان سیاسی کُرد (از جمله بعضی از بنیان‌گذاران پ.ک.ک) در سال ۱۹۸۲ در زندان دیاربکر بود. این اعتراض دقیقاً پس از کودتای ۱۲ سپتامبر ۱۹۸۰ صورت گرفت. زندانیان کُرد، در ۱۴ جولای ۱۹۸۲ بر ضد فاشیسم دولت ترکیه، شکنجه در زندان‌ها و دولت کودتا، اعتصاب را آغاز کردند. کامل پیر (که یک سوسیالیست ترک و از بنیان‌گذاران پ.ک.ک است) هیری دورموش، اکیف بیلمز و علی چیچک در این اعتصاب جان باختند. زندانیان پ.ک.ک در ۱۹۸۴ نیز در همان‌جا، با همین اهداف اعتصاب غذا کردند و دو نفر از اعتصاب‌کننده‌گان جان باختند. اعتصاب غذاهایی که در دیاربکر برای اعتراض به رژیم نظامی شروع شد، به زندان‌های آنکارا و استانبول نیز گسترش پیدا کرد. پ.ک.ک، که در آن دوره خود را "مارکسیست لنینیست" تعریف می‌کرد، بعد از این مقاومت زندان دیاربکر قدرت گرفت و مبارزه‌ی مسلحانه را آغاز کرد. پس از ۱۹۹۹ پ.ک.ک از تشکیل کردستان سوسیالیست صرف‌نظر کرد و هدفش را به "خودمدیریتی دموکراتیک" کردها و تمام ملل در چارچوب ترکیه، محدود کرد. (در این زمینه به مقاله‌ی همین نگارنده در پی‌نوشت‌ها مراجعه کنید) (۱)

در سال ۱۹۸۴ در زندان متریس آنکارا، ۴۰۰ نفر از زندانیان سوسیالیست تُرک نیز در اعتراض به شرایط زندان و شکنجه اعتصابی را آغاز کردند که در آن ۴ نفر جان باخت. بعد از عقب‌نشینی دولت و به خصوص با رفع تحمیل پوشش لباس زندانی به زندانیان، این اعتصاب در ۱۹۸۶ به پایان رسید. مقاومت زندان متریس در ۱۹۸۴، برای اولین بار نشان داد که حمایت خانواده‌های زندانیان سیاسی (که در انجمنی به اسم "تید" سازمان یافته‌اند) از اعتصاب، چگونه می‌تواند روی دولت ترکیه فشار ایجاد کند.

اعتصاب سال ۱۹۹۶

در سال ۱۹۹۶ دولت تصمیم گرفت که زندانیان سیاسی را به سلول‌های انفرادی (زندان‌های نوع اف که از طرف سوسیالیست‌ها "تابوت" نامیده می‌شدند) محکوم و محدود کند. بر ضد این اقدام، وسیع‌ترین اعتصاب غذا در آن دوره، با اتحاد یازده حزب سوسیالیست سازمان یافت. از ۲۵۲۹ مبارزی که در این اعتصاب شرکت کردند، ۱۲ نفر جان باختند و در نتیجه‌ی این شرایط وزیر دادگستری وقت، مجبور به استعفا شد. بعد از ۶۹ روز دولت اعلام عقب‌نشینی کرد و اعتصاب به پایان رسید. اما علی‌رغم این عقب‌نشینی، در زندان‌های دیاربکر، بوجا، عمرانیه و اولوجانلار قتل‌عام‌هایی از زندانیان مبارز سوسیالیست صورت گرفت. می‌شود چنین گفت که این قتل‌عام‌ها در واقع نشان‌دهنده‌ی نزدیک شدن سرکوب بزرگتری بود...

اعتصاب ۲۰۰۰-۲۰۰۶ و قتل‌عام " بازگشت به زنده‌گی "

تاثیرگذارترین و بزرگترین اعتصاب غذای تاریخ ترکیه از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ از طرف زندانیان سیاسی سوسیالیست، به خصوص سازمان **DHKP/C**، برای اعتراض به زندان‌های نوع اف (**F tipi**)، قانون "مبارزه با ترور" و جلوگیری از معالجه‌ی پزشکی زندانیان سیاسی بیمار انجام شد. در این اعتصاب و قتل‌عام موسوم به "بازگشت به زنده‌گی" (**"hayata dönüş operasyonu"**) که با مداخله‌ی نظامی دولت در زندان برای جلوگیری از اعتصاب صورت گرفت، ۱۲۲ نفر جان باختند. عده‌ای از جانب‌اختگان زندانیان و خانواده‌های ایشان بودند که علی‌رغم آزادی خود، از مطالباتشان صرف‌نظر نکردند و در خانه‌هایشان در محل کارگرنشین "کوچک ارموتلو" استانبول، به اعتصاب ادامه دادند. (امروز تقریباً تمام عکس‌هایی که در اخبار مربوط به اعتصاب غذای کردها در رسانه‌ها و صفحات فیسبوک استفاده می‌شود، عکس‌های همین اعتصاب‌کننده‌گان کمونیست در خانه‌های کوچک ارموتلو می‌باشد، چرا که در زندان‌های ترکیه از فرستادن این گونه عکس‌ها به خارج عملاً جلوگیری می‌شود).

روز ۱۹ دسامبر، تقریباً سه ماه بعد از آغاز اعتصاب غذا، ارتش ترکیه تحت عملیات نظامی "بازگشت به زنده‌گی" به زندانیان حمله کرد و در ۲۰ زندان، ۲۸ سوسیالیست اعتصاب‌کننده را به قتل رساند (۴ نفر از زندانیان در اثر سوختن و دیگران با اسلحه پلیس و ژاندارم‌ها کشته شدند).

در باره‌ی قتل‌عام ۱۹ دسامبر و اعتصابی که در زندان‌ها و خانه‌ها صورت گرفت، حرف برای گفتن زیاد است اما نکته‌ی مهم در رابطه با موضوع این مقاله، نگرش جنبش کرد در برابر این اعتصاب و مقاومت می‌باشد. در حالی که نکته‌ی اعتراض زندانیان اعتصاب‌کننده برای زندانیان سیاسی کرد نیز مطرح بود، اما زندانیان سیاسی از جنبش کرد در این اعتصاب غذا شرکت نکردند. کتاب **"büyük direniş ve sol"** (مقاومت عظیم و چپ) که از طرف سازمان **DHKP/C** به ترکی منتشر شد، مقالات و اظهارات عبدالله

اوجالان را درباره‌ی اعتصاب غذای ۲۰۰۰ و قتل عام ۱۹ دسامبر منتشر و نقد کرده است. همین سازمان اخیراً در "Yürüyüş" (راهپیمایی)، نشریه‌ی رسمی خود نیز با منتشر کردن اسنادی از مصاحبه‌های اوجالان، کنفرانس جنبش کرد درباره‌ی زندان‌ها، و مقالات منتشر شده در نشریه رسمی جنبش (Özgür Halk)، پ.ک.ک را به انتقاد از تاریخچه‌ی خود دعوت کرده است: همان‌طور که در صفحه‌ی ۴۱ شماره‌ی ۳۳۷. نشریه‌ی "Yürüyüş"، و همچنین در کتاب "Büyük Direniş ve Sol" نقل شده است، اوجالان بعد از قتل عام ۱۹ دسامبر مقاومت سوسیالیست‌ها را محکوم کرده و گفته بود: "حوادثی که در زندان‌ها صورت می‌گیرد یک مقاومت انقلابی نیست. فدا کردن انسانها تنها بر ضد زندانهای نوع اف، با اخلاق، وجدان و انسانیت ربطی ندارد." (Özgür Halk). اعلان در یکی از ملاقاتهایش با وکلا نیز گفته بود: "این کار (اعتصاب غذا) یک کار عقب مانده است. چپ و انقلابیون باید عقلشان را جمع کنند. ما نمی‌توانیم بدون دلیل مردم را بکشیم... ما (با شرکت نکردن در اعتصاب) کار خوبی کردیم و تفاوتمان را نشان دادیم..". روز ۱۵ ژانویه ۲۰۱۱ در نشریه‌ی "Özgür Halk" نیز مقاومت سوسیالیست‌ها محکوم شده بود: "بله، کاری که دولت کرده است غیر قانونی و غیر انسانی است... اما یکی از دلایل این شرایط نگرش خود چپ است... نمیتوانیم اشتباه یک طرف را ببینیم و اشتباهات یک طرف دیگر را ندیده بگیریم...".

نگرش پ.ک.ک در برابر اعتصاب ۲۰۰۰ و قتل عام ۱۹ دسامبر واضح است. پ.ک.ک در حالی که صدها زندانی سیاسی کرد نیز با زندانیان سوسیالیست در یک شرایط بودند، خود را بی‌طرف دید و مثل دولت فاشیست ترکیه، مقاومت سوسیالیست‌ها را محکوم کرد. پ.ک.ک همین نگرش خود را در قتل عام زندان الوجنلر در ۲۶ سپتامبر ۱۹۹۹، که دولت ۱۰ نفر از زندانیان سوسیالیست را به قتل رساند نیز نشان داده بود: پ.ک.ک عملاً با خالی کردن سلول‌های خود با دولت همکاری کردند و سربازان ترکیه، با استفاده از فضای سلول‌های آن‌ها توانستند این قتل عام را انجام دهند.

در حالی که خود پ.ک.ک در تاریخچه‌ی اعتصاب غذاها ترکیه یکی از مهم‌ترین نقش‌ها را دارد، "استراتژی صلح‌آمیز" ای که حزب و جنبش بعد از دست‌گیر شدن اوجالان در ۱۹۹۹ انتخاب کرد، باعث تغییر نگرش آن در برابر مقاومت‌های سوسیالیست‌ها شد. جالب این است که در حالی که جنبش کرد و رهبریت آن، مقاومت و اراده‌ی زندانیان سوسیالیست را در برابر شکنجه‌های روحی و جسمی در زندان (از جمله بندهای نوع اف)، محکوم می‌کند و این کار را "عقب مانده‌گی" می‌نامد، امروز با اعتصاب کردن کودکان ۱۵-۱۶ ساله تنها برای آزادی اوجالان، مشکلی ندارد!

سخن پایانی

با نگاهی به تاریخچه‌ی ترکیه می‌بینیم که اعتصاب غذا یکی از سنت‌های مقاومت چپ و سوسیالیسم است، اما اعتصاب کنونی زندانیان کرد، از تمام اعتصاب‌های سابق متفاوت

می‌باشد: مطالبات این اعتصاب نه رادیکال و یا مربوط به شرایط زندان، بلکه ملی‌گرا و رفورمیستی هستند و از این نظر نه فقط با چپ ترکیه، بلکه با خود ریشه‌ی جنبش کُرد (۱۹۸۲) متفاوت است. شرکت کودکان نیز یکی از نکات استثنایی این اعتصاب می‌باشد. همان‌طور که سال‌هاست کودکان ۱۵-۱۶ ساله خود را برای آزادی اوجالان به خصوص در سال‌گرد ۱۵ فوریه ۱۹۹۹ روز دستگیر شدن او می‌سوزانند، امروز همان جوانان منتظرند از گرسنگی بمیرند. این نکته غیر از یک انگیزه‌ی سیاسی و ایدئولوژیک، بیشتر تاثیر یک فرهنگ بت‌پرستی دیده می‌شود. نه فقط سیاست فاشیستی دولت ترک، بلکه این فرهنگ حاکم بر جنبش نیز به جوانان کُرد صدمه می‌زند. کمونیست‌های ترکیه و جهان در حالی که حق تعیین سرنوشت ملل را می‌پذیرند باید از فرهنگ بت‌پرستی و خودکشی که در جنبش حاکم هست نیز انتقاد کنند: کمونیست‌ها و سوسیالیست‌هایی که نگرش طبقاتی دارند، با این که طرفدار حقوق ملت تحت ستم کُرد و ضد سیاست‌های فاشیست دولت ترکیه هستند، نمی‌توانند مثل ملی‌گرایان کُرد شعار *bi xwin bi can em bi tere ne ey serok* (با خونمان با جانمان با تو هستیم ای رهبر {اوجالان}) را تکرار کنند. از سوی دیگر کمونیست‌ها و مردم مبارز جهان باید در باره‌ی خطر دخالت دولت در اعتصاب و تکرار قتل‌عام ۱۹ دسامبر آگاه باشند و با تمام قدرتشان سعی کنند تا دولت ترکیه نتواند یک بار دیگر دست به چنین اقدامی بزند، چرا که هر چند دلایل، مطالبات و انگیزه‌های این اعتصاب از نظر کمونیست‌ها مشکل داشته باشد، مسئولیت زنده‌گی مردم کُرد و به خصوص زندانیان سیاسی بر عهده‌ی دولت است.

پی‌نوشت:

(۱) <http://processgroup.org/2012/11/18/%D8%A7%D8%B2-%DA%A9%D8%B1%D8%AF%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D8%A8%D8%B2%D8%B1%DA%AF-%D8%AA%D8%A7-%DA%A9%D9%86%D9%81%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%B3%D9%85-%D8%AF%D9%85%D9%88%DA%A9>

منابع و مأخذ:

<http://t24.com.tr/haber/aclik-grevi-eylemcilerinin-idrarindan-ve-makatindan-kan-gelmeye-basladi/216419>

<http://www.bianet.org/biamag/diger/141828-turkiyede-olum-oruclari>

<http://www.ozgurmedya.org/articledetail.asp?AuthorID=54&ArticleID=2189>

Boran Yayınları, Büyük Direniş ve Sol:
http://www.ozgurluk.info/kitaplik/pdf/BD_ve_sol.pdf

Yürüyüş: <http://www.yuruyus.com/www/turkish/pdf/337.pdf>

[http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3
&ArticleID=1106230&CategoryID=77](http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1106230&CategoryID=77)

<http://www.evrensel.net/news.php?id=40281>